HE 193/2024 vp kaupparekisterilain muuttamisesta - yhtiön rekisteriin palauttaminen

Talousvaliokunta 29.11.2024

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti rekisteristä poistamisen perusteena

- Yhteisölainsäädännössä ja kaupparekisterislaissa säädetään niistä ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönneistä, jotka voivat johtaa selvitystilaan määräämiseen tai rekisteristä poistamiseen
  - Toimikelpoisen hallituksen rekisteröitäväksi ilmoittamisen laiminlyönti
  - Elinkeinotoimintalaissa tarkoitetun edustajan rekisteröitäväksi ilmoittamisen laiminlyönti
  - Tilinpäätöksen ilmoittamisen laiminlyönti
  - Tosiasiallisia edunsaajia koskevan ilmoituksen laiminlyönti

- Ilmoitusvelvollisuuden korjaamiseen kehottaminen
  - Yhtiö saa kehotuskirjeen, jossa annetaan kolme viikkoa aikaa ilmoittaa tiedot
  - Jos yhtiö ei tee ilmoitusta, rekisteriviranomainen julkaisee kehotuksen virallisessa lehdessä ja merkitsee kehotuksen kaupparekisteriin
    - Yhtiölle lähetetään kaupparekisteriote ja yhtiöllä on 3,5 kuukautta aikaa korjata laiminlyönti

- Jos yhtiö ei kehotuksista huolimatta korjaa ilmoitustiedoissa olevia puutteita, rekisteriviranomainen määrää yhtiön selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä
  - Selvitystilaan määrääminen poikkeuksellista

Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti rekisteristä poistamisen perusteena

- Aikaisemmin rekisteristä poistettuja on palautettu takaisin rekisteriin pyynnöstä laiminlyönnin korjaamisen perusteella
  - Tältä osin on muutettu hallintolain 50 §:n soveltumisen tulkintaa vuoden 2023 alusta rekisteristä poistettujen osalta
    - Kun yhtiö lain mukaan poistetaan rekisteristä, jos se ei kehotuksesta huolimatta toimita esim. tilinpäätöstä, ei päätöksessä ole katsottu olevan sellaista virhettä, joka korjaantuisi, kun tiedot toimittaa poistamisen jälkeen.
- Tällä hetkellä ei sääntelyä selvitystilan lopettamista tai rekisteriin palauttamisesta
  - Käytännössä toiminnan jatkaminen edellyttää yhtiön purkamista ja uuden perustamista

Muut seuraamukset ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä

- Kaupparekisterilaissa säädetään kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksusta ja tilinpäätöksen myöhästymismaksusta
  - Kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksu määrätään yhtiölle, joka ei kehotuksessa huolimatta korjaa kaupparekisteritiedoissa olevia virheitä tai puutteita
    - Laiminlyöntimaksun suuruus perustilanteessa on 300 euroa
  - Tilinpäätöksen myöhästymismaksu määrätään osakeyhtiölle ja osuuskunnalle, joka ei ole ilmoittanut tilinpäätöstä rekisteröitäväksi 8 kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä
    - Myöhästymismaksun suuruus perustilanteessa on 150-600 euroa riippuen myöhästymisen kestosta
  - Seuraamusmaksuja koskevia säännöksiä sovelletaan vuodesta 2025
    - Tilinpäätösten osalta tilikaudesta 12/2024 alkaen

- Osakeyhtiölaissa ja osuuskuntalaissa säädetään lisäksi siitä, että rekisteriviranomainen voi velvoittaa toimitusjohtajan tai hallituksen jäsenen sakon uhalla täyttämään velvollisuuden tilinpäätöksen ilmoittamiseksi rekisteröitäväksi määräämässään ajassa.

Nykytilan arviointi

- Vuonna 2025 sovellettavaksi tulevien kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksun ja tilinpäätöksen myöhästymismaksun odotetaan tehostavan ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä
- Uhkasakkomenettelyä tehosteena tilinpäätöksen ilmoittamiselle käytetään joitain satoja kertoja vuosittain
    - PRH on katsonut, että uhkasakkomenettely on raskas ja massamenettelyyn soveltumaton
    - Rekisterikäytännössä uhkasakkomenettelyä on pääsääntöisesti käytetty tilanteissa, joissa yhtiön liikevaihto on yli 5 miljoonaa euroa, kyse on yhteiskunnallisesti merkittävästä yrityksestä tai julkisesta osakeyhtiöstä.

- Käytettävissä olevista keinoista seuraamusmaksut ja uhkasakkomenettely tehostavat ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä, mutta ne eivät yksinään ole riittäviä valvontakeinoja, vaan erityisen merkityksellisten rekisteritietojen osalta tulee säilyttää mahdollisuus määrätä yhtiö selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä
    - Lainsäädännöstä puuttuu kuitenkin sääntely yhtiön selvitystilan määräämisestä lopetettavaksi tai yhtiön palauttamisesta takaisin rekisteriin

Ehdotus selvitystilan lopettamiseksi tai yhtiön palauttamiseksi rekisteriin

- Rekisteriviranomainen määräisi osakeyhtiön, osuuskunnan, asunto-osakeyhtiön tai keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön hakemuksesta selvitystilan päättymään tai palauttaisi sen rekisteriin
  - Edellyttäisi yhtiön tekemää hakemusta
  - Koskisi ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta rekisteriviranomaisen selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi määräämiä yhtiöitä
  - Koskisi myös sellaista yhtiötä, joka on ensin poistettu rekisteristä ja sen jälkeen määrätty selvitystilaan

- Edellytyksenä hakemuksen hyväksymiselle olisi
  1. Yhtiö korjaa selvitystilaan määräämisen tai rekisteristä poistamisen perusteena olleen laiminlyönnin
  2. Yhtiö korjaa muut rekisteritiedoissa olevat puutteet ja virheet
  3. Yhtiöllä ei suorittamattomia rekisteriviranomaisen määräämiä maksuja
  4. Yhtiö ei ole purkautunut tai sen varoja jaettu
  5. Selvitystilan lopettamiselle tai rekisteriin palauttamiselle ei ole muutakaan lainsäädännöstä johtuvaa estettä

Ehdotus selvitystilan lopettamiseksi tai yhtiön palauttamiseksi rekisteriin

- Hakemusta koskevat määräajat
  - Hakemus olisi tehtävä vuoden kuluessa siitä päätöksestä, kun yhtiö on määrätty selvitystilaan tai poistettu rekisteristä
  - Jos yhtiön selvitystila on määrätty loppumaan tai se on palautettu rekisteriin hakemuksesta ja se määrätään tätä seuraavien viiden vuoden aikana uudestaan selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi laiminlyönnin perusteella, uutta hakemusta ei hyväksytä.
    - Tarkoitus estää jatkuvat laiminlyönnit

Ehdotus selvitystilan lopettamiseksi tai yhtiön palauttamiseksi rekisteriin

- Hakemus ei olisi muutoksenhakua selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevaan päätökseen, vaan yhtiöllä mahdollisuus valittaa ko. päätöksestä
  - Jos hakemus olisi hyväksytty ja sen jälkeen tuomioistuin kumoaisi rekisteristä poistamista/selvitystilaan määräämistä koskevan päätöksen, palautettaisiin yhtiölle hakemuksen käsittelystä peritty maksu
    - Poikkeuksena se, että alkuperäisen päätöksen olisi katsottava johtuneen jostain muusta yhtiön laiminlyönnistä
  - Mikäli alkuperäinen selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskeva päätös olisi kumottu tai poistettu, ei yhtiöön hakemuksen hyväksymisestä huolimatta sovellettaisi viiden vuoden määräaikaa, jos mainittu yhtiö tulevaisuudessa määrättäisiin selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä
  - Jos hallintotuomioistuin keskeyttäisi selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskeva päätöksen täytäntöönpanon, olisi hakemus kuitenkin tehtävä määräajassa

Ehdotus selvitystilan lopettamiseksi tai yhtiön palauttamiseksi rekisteriin

- Selvitystilan lopettamisesta tai rekisteriin palauttamista koskevasta päätöksestä tehtäisiin merkintä rekisteriin
  - Siltä osin kuin kysymys olisi selvitystilan lopettamisesta, velkojille osoitettu julkinen haaste raukeaisi
  - Selvitystilan osalta tulisi laatia lopputilitys, joka toimitetaan rekisteröitäväksi
- Lakia sovellettaisiin yhtiöön, joka määrätty selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä tai molemmat vuoden 2023 alusta lukien
  - Jos yhtiötä koskeva päätös olisi tehty ennen lain voimaantuloa, vuoden määräaika hakemuksen tekemiselle laskettaisiin lain voimaantuloa seuraavasta päivästä
- Hakemuksen käsittelystä perittäisiin käsittelymaksu
  - Tulisi olla kustannusvastaava, alkuvaiheessa (vuoden 2026 loppuun) määrättäisiin vastaava maksu kuin ilmoitusvelvollista koskevasta perustamisilmoituksesta malliasiakirjoja käyttämättä peritään
    - Nykyisen maksuasetuksen mukaan osakeyhtiön perustamisilmoituksen käsittelymaksu ilman malliasiakirjoja 370 euroa, toiminimistä mahdollisesti eri maksu maksuasetuksen mukaisesti

Lausuntopalaute

- Keskeiset huomiot
  - Esitystä palauttamista koskevaksi lainsäädännöksi kannatettiin laajasti
  - Toimivien yritysten rekisteristä poistot koettiin ongelmalliseksi
    - Ehdotettuja menettelyjä: uhkasakkomenettely, parempi tiedoksianto (vastuuhenkilö), toiminnassa olevien selvittäminen
      - Näistä esityksessä katsottu, ettei lainsäädännössä ole estettä vastuuhenkilön tiedottamiselle käynnissä olevasta poistoprosessista, tiedottamisen tavassa ja kohdentamisessa voisi hyödyntää verolta saatavaa tietoja toiminnasta. Tässä vaiheessa ei esitettäisi uhkasakkomenettelyn laajentamista
    - Verotukselliset seuraamukset
      - Tähän pyritty vaikuttamaan esityksen tavoitteet kohdassa tulkintavaikutuksella -> palautuspäätöstä tulisi tulkita niin, ettei toimintaa ole ollut tarkoitus lopettaa
  - Kuka voi tehdä hakemuksen
    - Yhteisölainsäädännön mukaan rekisteristä poistettua edustaa erikseen valittu edustaja -> hakemuksen voisi tehdä kuitenkin myös hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja
  - Vuoden määräaika hakemuksen tekemiselle pääasiallisesti ok, mutta poikkeaviakin kantoja
    - Mitä nopeammin hakemuksen tekee, sitä epätodennäköisempää muut ongelmat
  - Kymmenen vuoden karenssi uuden hakemuksen hyväksymiselle sai kritiikkiä erityisesti järjestöiltä
    - Muutettu viideksi vuodeksi
  - Toiminimen suojaamista on ehdotettu selvitettäväksi lisää
    - Tämän ei aikataulu huomioiden katsottu olevan mahdollista

Rahoitus ja aikataulu

- PRH vastaa sekä itselleen, että ORK:lle kyselyrajapinnan toteutuksesta johtuvista kustannuksista, yhteensä korkeintaan noin 50 000 euroa

- Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1.3.2025.

Keskeytetty poistomenettely

- Rekisteriviranomainen keskeytti poistomenettelyn lainvalmistelun ajaksi
  - Menettely oli aloitettu keskeytyshetkellä noin 21 500 yhtiön osalta, joista puolet perustuivat edunsaajatietojen ja puolet tilinpäätöksen ilmoittamisen laiminlyöntiin
    - Huomattava kuitenkin, että menettelyyn valikoitunut erityisesti sellaisia, joilla kummatkin ilmoitukset laiminlyöty
    - Suurimmassa osassa menettely oli jo viimeisessä vaiheessa, eli kehotuksesta korjata laiminlyönti oli tehty merkintä rekisteriin ja varattu 3,5 kuukautta aikaa korjata asia
- Esityksen voimaantulosäännöksessä ehdotettiin, että lain voimaantulon jälkeen kehotusmerkinnästä annettaisiin vielä erikseen tieto yhtiön vastuuhenkilölle ja varattaisiin mahdollisuus korjata laiminlyönti
- On kuitenkin ilmennyt, että PRH poistaa ko. kehotusmerkinnät viran puolesta, jos poistoa ei ole tehty viiden kuukauden kuluessa merkinnän tekemisestä
  - Osasta näin on jo tehty ja viimeiset merkinnät poistuvat tammikuussa
  - Merkinnän poistaminen rauettaa poistomenettelyn
- Ehdotuksen voimaantulosäännöksessä menettelyn jatkamisesta esitetty on siten tarpeeton

Jyri Oksanen
etunimi.sukunimi@gov.fi
+358 295 047 123